

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
ПОРІВНЯЛЬНА ТИПОЛОГІЯ

підготовки

спеціальності

освітньо-професійної програми

бакалавра

035 Філологія

Мова і література (німецька). Переклад

Луцьк 2020

Силабус навчальної дисципліни «ПОРІВНЯЛЬНА ТИПОЛОГІЯ»
підготовки бакалавра, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності
035 Філологія за освітньо-професійною програмою «Мова і література
(німецька). Переклад»

Розробник: Козак С. В., доцент кафедри німецької філології, кандидат
філологічних наук

**Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри
німецької філології**
протокол № 5 від 24 листопада 2020 р.

Завідувач кафедри: (Застровська С. О.)

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	<i>Галузь знань:</i> 03 Гуманітарні науки <i>Спеціальність:</i> 035 Філологія <i>Освітня програма:</i> Мова і література (німецька). Переклад. <i>Освітній ступінь:</i> Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин / кредитів: 90 / 3		Роки навчання: 2-й
		Семестр: 4-й
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції: 22 год.
		Практичні (семінарські): 20 год. Лабораторні: -
		Самостійна робота: 42 год.
Мова навчання		Консультації: 6 год.
	Форма контролю: залік	
		<i>німецька</i>

II. Інформація про викладача

Таблиця 2

Прізвище, ім'я та по батькові	Науковий ступінь	Вчене звання	Посада	Контактна інформація
Козак Софія Веніамінівна	кандидат філологічних наук	доцент	доцент кафедри німецької філології	тел. +380 332 72 16 36 kosak@vnu.edu.ua

Дні занять згідно з розкладом <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис дисципліни

1. *Анотація*

Силабус навчальної дисципліни «Порівняльна типологія» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, за освітньо-професійною програмою «Мова і література (німецька). Переклад». Запропонований курс вивчається у четвертому семестрі та входить до переліку вибірових дисциплін на другому курсі. Цей академічний курс спрямований на вивчення студентами спільних та відмінних рис німецької та української мов, вміння здійснювати системне порівняння одиниць основних рівнів мовної структури: фонологічного, морфологічного, лексичного та синтаксичного. Навчальна дисципліна дасть можливість набути вміння та навички типологічного аналізу функціонування фонем, морфем, лексем та речень у порівнюваних мовах, виокремлення їхніх ізоморфних та аломорфних ознак, застосування різноманітних стилістичних прийомів німецької та української мов. Студенти вмітимуть інтерпретувати певні типологічні явища та застосовувати їх у роботі з текстами різних функціональних стилів. Крім того, даний курс дасть можливість на основі спостереження та аналізу мовних явищ та фактів робити узагальнення й висновки про процеси, притаманні німецькій та українській мовам, а також навчитись уникати взаємного впливу обох мов (мовної інтерференції) у здійсненні різного роду усних та письмових перекладів та під час науково-дослідницької діяльності, яка передбачає використання рідної та німецької мов. Важливість цієї навчальної дисципліни полягає також у тому, що завдяки діагностиці труднощів фонологічного, морфологічного, лексичного та синтаксичного мовних рівнів можна вирішувати проблему підбору необхідного методичного матеріалу для покращення рівня володіння іноземною мовою.

2. *Пререквізити*

Вивчення зазначеного курсу передбачає володіння знаннями, отриманими з таких дисциплін, як «Основна іноземна мова (німецька)», «Стилістика», «Країнознавство», «Прагматика», «Контрастивна лінгвістика». Запропонована дисципліна спирається також на знання студентами курсів фонетики, граматики, лексикології німецької мови, сучасної української мови, методики викладання іноземних мов.

Постреквізити

У процесі вивчення зазначеного курсу здобуваються знання, вміння й навички, необхідні для вивчення таких дисциплін, як «Теорія та практика перекладу», «Концептуальні засади художнього перекладу», «Культурні та правові аспекти перекладу», «Міжкультурна комунікація», «Основи риторики», «Ділове мовлення» та ін.

3. *Мета і завдання навчальної дисципліни*

Метою викладання навчальної дисципліни «Порівняльна типологія» є засвоєння студентами спільних та розбіжних рис української та німецької мов, загальних типологічних характеристик обох мов на всіх структурних рівнях, а також методів їх використання в процесі викладання німецької мови у загальноосвітніх навчальних закладах.

Завданнями курсу є:

- визначення місця порівняльної типології серед інших мовознавчих дисциплін;
- огляд історії типологічних досліджень;
- аналіз сучасних типологічних теорій і вчень;
- визначення предмету, мети і завдань порівняльної типології як самостійного розділу мовознавства;
- опис принципів, методів та прийомів що застосовуються в порівняльній типології;
- виявлення типологічних аналогій і розбіжностей між українською та німецькою мовами на фонологічному, морфологічному, лексичному та синтаксичному рівнях;
- застосування результатів типологічного зіставлення у процесі викладання німецької мови з метою завчасного виявлення помилок, що виникають в результаті мовної інтерференції;
- формування у студентів навичок використання порівняльно-типологічної методики.

4. *Результати навчання (компетентності)*

Навчальний курс «Типологія української та основної іноземної мови» спрямований на формування у студентів таких **загальних компетентностей**:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналітичного мислення та генерування ідей.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання на практиці.

ЗК 3. Здатність до планування та розподілу часу.

ЗК 4. Здатність до усного та письмового спілкування державною мовою.

ЗК 5. Здатність спілкуватися іноземними мовами, що вивчаються.

ЗК 8. Здатність навчатися і самонавчатися.

ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

ЗК 12. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 14. Здатність дотримуватися принципів етики та доброчесності та діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю.

Практична мета цього освітнього компонента передбачає також формування у студентів **фахових компетентностей**:

ФК 1. Розуміння структури та сутності філологічної науки.

ФК 2. Осмислення специфіки мови як суспільного явища, її природи, внутрішньої багаторівневої структури й основних функцій.

ФК 6. Здатність вільно й ефективно використовувати мови, що вивчаються, з дотриманням орфографічних, орфоепічних, граматичних, лексичних та стилістичних норм в усній і письмовій формах мовленнєвої діяльності у професійній сфері та/або навчанні.

ФК 11. Здатність вільно користуватися фаховою термінологією.

5. Програмні результати навчання

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземними мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективною міжкультурної комунікації.

ПРН 3. Знаходити, інтерпретувати й впорядковувати необхідну інформацію з різних джерел та застосовувати її у сфері професійної діяльності та навчання.

ПРН 4. Організовувати процес свого професійного вдосконалення та самоосвіти.

ПРН 5. Дотримуватися принципів етики і доброчесності та діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю.

ПРН 8. Знати і розуміти основні теорії, принципи, методи і поняття в галузі філології та перекладу, вільно користуватися фаховою термінологією.

ПРН 9. Знати й розуміти історію становлення і розвитку мов і літератур, що вивчаються, та вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 13. Аналізувати та впорядковувати мовні і мовленнєві дані й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

6. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 3

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Vergleichende Typologie als Teil der Sprachwissenschaft						
Тема 1. Theoretische Voraussetzungen der vergleichenden Sprachforschung.	4	1	1	2		ДС / 2
Thema 2. Geschichte der typologischen Forschungen.	4	1	1	2		ДС / 2
Тема 3. Gegenstand, Ziel und Aufgaben der vergleichenden Typologie als des selbständigen Bereichs der Sprachwissenschaft.	4	1	1	2		ДС / 2
Тема 4. Besonderheiten der vergleichenden Analyse.	4	1	1	2		ДС / 2
Thema 5. Methodik der typologischen Analyse.	4	1	1	2		ДС / 2
Разом за ЗМ 1:	22	5	5	10	2	ДС / 10 + МКР / 15

Змістовий модуль 2. Der Vergleich des phonologischen und des morphologischen Systems im Ukrainischen und im Deutschen						
Thema 1. Vergleichende Charakteristik der Phonemsysteme.	4	1	1	2		ДС / 2
Thema 2. Phonologische Erscheinungen.	4	1	1	2		ДС / 2
Thema 3. Vergleichende und typologische Charakteristik der morphologischen Systeme.	4	1	1	2		ДС / 2
Thema 4. Besonderheiten der Wortklassen im Deutschen und im Ukrainischen.	4	1	1	2		ДС / 2
Thema 5. Typologische Charakteristik von grammatischen Kategorien.	4	1	1	2		ДС / 2
Разом за ЗМ 2:	22	5	5	10	2	ДС / 10 + МКР / 15
Змістовий модуль 3. Der typologische Vergleich der lexikalischen Systeme im Ukrainischen und im Deutschen						
Thema 1. Lexikalisch-semantische Systeme des Ukrainischen und des Deutschen.	5	1,5	1	2,5		ДС / 2
Thema 2. Typologie der Wortbildung.	5	1,5	1	2,5		ДС / 2
Thema 3. Derivation im Ukrainischen und im Deutschen.	4	1	1	2		ДС / 2
Thema 4. Pluralbildung im Ukrainischen und im Deutschen..	4	1	1	2		ДС / 2
Thema 5. Idiomatic Redewendungen im Ukrainischen und im Deutschen.	4	1	1	2		ДС / 2
Разом за ЗМ 3:	23	6	5	11	1	ДС / 10 + МКР / 15
Змістовий модуль 4. Der typologische Vergleich der syntaktischen Systeme im Ukrainischen und im Deutschen						
Thema 1. Typologie der Wortverbindung.	5	1,5	1	2,5		ДС / 2
Thema 2. Typologie des Satzes.	5	1,5	1	2,5		ДС / 2
Thema 3. Ein- und mehrgliedrige Sätze im Ukrainischen und im Deutschen.	4	1	1	2		ДС / 2
Thema 4. Arealtypologie als eine der Möglichkeiten des Sprachvergleichs.	4	1	1	2		ДС / 2
Thema 5. Sprachliche Interferenz.	4	1	1	2		ДС / 2
Разом за ЗМ 4:	23	6	5	11	1	ДС / 10 + МКР / 15
Всього годин:	90	22	20	42	6	ДС / 40 + МКР / 100

*Форма контролю: ДС – дискусія, МКР – модульна контрольна робота.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студентів: Студентам можуть бути зараховані результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні курси / тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування врегульований Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки.

При вивченні навчальної дисципліни «Типологія української та основної іноземної мови» студент виконує завдання згідно з навчальним планом та у відповідності до програми силабусу, що включають відвідування лекцій, опрацювання інформаційних джерел та літератури, підготовку до практичних занять (аналіз теоретичних відомостей, опрацювання конспекту лекції, володіння термінологічним словником дисципліни, підготовку відповідей згідно плану практичних занять, доповнення та коментарі відповідей інших студентів, підготовку презентацій).

Поточним контролем передбачені відповіді на практичних заняттях, що має на меті перевірку рівня знань, присутність на лекціях, наявність конспекту та виконання науково-дослідних пошукових (самостійних) завдань. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за кожен із чотирьох змістових модулів, – це сума балів за поточні відповіді під час дискусій на практичних заняттях (10 б.) і підсумкову контрольну роботу за відповідний змістовий модуль (15 б.), що загалом становить 25 балів (відповідно 100 балів за чотири змістових модулів).

У разі відсутності з поважної причини на лекційному занятті студент представляє конспект пропущеної ним теми. У разі відсутності на практичному занятті студент зобов'язаний усно здати пропущену тему.

Учасник освітнього процесу має дотримуватися навчальної етики, толерантно ставитися до всіх учасників процесу навчання, дотримуватися часових меж та лімітів навчального процесу.

Політика щодо академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації при написанні реферату з обраної теми;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Із загальними засадами, цінностями, принципами та правилами етичної поведінки учасників освітнього процесу, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, можна ознайомитися у Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Учасник освітнього процесу має дотримуватися навчальної етики, толерантно ставитися до всіх учасників процесу навчання, дотримуватися часових меж та лімітів навчального процесу.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль включає в себе оцінювання виконаної модульної контрольної роботи в кінці кожного пройденого змістового модуля. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за кожну модульну контрольну роботу, становить 15 балів (відповідно, 60 балів за чотири змістових модулі). У разі відсутності студента під час модульної контрольної роботи з поважної причини за студентом залишається право написання пропущеної контрольної роботи в один із днів проведення консультацій.

Рівень знань студента за поточний і модульний контроль оцінюється в балах, фіксується у журналі після вивчення кожного змістового модуля. Підсумкова оцінка за національною шкалою заноситься в залікову відомість.

Студент може «автоматично» отримати залік за умови, що сума балів за поточний і підсумковий контроль складатиме не менше 60 балів. Якщо студент бажає отримати більшу кількість балів, він має право скласти залік згідно розкладу у встановленому порядку. При цьому кількість балів, набрана за написання підсумкових модульних контрольних робіт, анулюється.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всівидинавчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Артемчук Г. І., Назарук П. М. Порівняльна типологія німецької і української мов: Практикум із словотворення К.: Вища школа, 1988.
2. Бережан С. Г. Семантическая эквивалентность лексических единиц. Кишинев, 1973.
3. Брагина А. А. Синонимы в литературном языке. М.: Наука, 1986. 128 с.
4. Верещагин Е. М. Лингвострановедческая теория слова. М, 1980.
5. Иванова В. А. Антонимия в системе языка. Кишинев: Штиинца, 1982. 164 с.
6. Гак В. Г. Сравнительная типология французского и русского языков. Л., 1977.
7. Зеленецкий А. Л., Монахов П. Ф. Сравнительная типология немецкого и русского языков. М.: Просвещение, 1983.
8. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. К.: Видавничий центр «Академія», 2006.
9. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. К.: Видавничий центр «Академія», 2006.
10. Лалаян Н. С., Подвойська О. В. Порівняльна граматики німецької та української мов. [Vergleichende Grammatik der deutschen und der ukrainischen Sprache [нім.]]: Ннавч. посіб. для ВНЗ. Вінниця: Нова Книга, 2013.
11. Левицкий А. Э. Сравнительная типология английского, немецкого, русского и украинского языков. – К., 2009.
12. Навчально-методичний комплекс із фахових дисциплін для студентів 6 курсу (за кредитно-модульною системою). Спеціальність: Мова та література (німецька) / Уклад.: Д. А. Євгененко та ін. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009.
13. Німецько-українські мовні паралелі: Порівняльно-типологічна граматики / За ред. Ю. О. Жлуктенка. К.: Вища школа, 1977.
14. Огуй О. Д. Лексикологія німецької мови. Вінниця, 2003.
15. Очерки русско-немецкой контрастивной грамматики / Б. М. Балин и др. Калинин, 1982.
16. Палиця Г. С. Порівняльна типологія української та німецької мов. Дрогобич, 2010.
17. Постникова С. В. Синонимы в немецком языке и основные приемы их активизации. М.: Высш. шк., 1984. 112 с.
18. Тимченко Є. П. Порівняльна стилістика німецької та української мов. Вінниця, 2006.
19. Федоров А. В., Кузнецова Н. М., Морозова Е. Н., Цыганова И. А. Немецко-русские языковые параллели. М.: Изд-во литературы на иностранных языках, 1961.
20. Чернышева И. И. Фразеология современного немецкого языка. М., 1970.
21. Admoni W. G. Der deutsche Sprachbau. М., 1966.
22. Helbig G. Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1986.
23. Hinka B. L. Lexikologie der deutschen Sprache. Ternopil, 2005.

24. Iskos A., Lenkowa A. Deutsche Lexikologie. M., 1971.
25. Keller R. Sprachwandel. Von der unsichtbaren Hand in der Sprache. Tübingen: Franke, 1994.
26. Kleine Enzyklopädie: Deutsche Sprache. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1983.
27. Kosmin O. G., Bogomasowa T. S., Hizko L. I. Theoretische Phonetik der deutschen Sprache. M.: Высшая школа, 1990.
28. Kuhn I. Lexikologie. Eine Einführung. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1994.
29. Ogy O. D. Lexikologie der deutschen Sprache. Winnyts'a: Nowa knyha, 2003.
30. Schmidt W. Deutsche Sprachkunde. Berlin: Volk und Wissen, 1978.
31. Stepanova M. D., Černyševa I. I. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. M., 1975.
32. Steriopolo E. I. Theoretische Grundlagen der deutschen Phonetik. Winnyts'a: Nowa knyha, 2004.
33. Die Deklination der Gattungsnamen im Singular und im Plural. URL: http://www.deutsch-uni.com.ru/gram/sub_gat.php
34. Eine Betrachtung über die Sprachtypologie. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/230308336.pdf>
35. Sprachtypologie und kontrastive Linguistik. URL: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9783110343243.12/pdf>
36. Sprachtypologie und Sprachvergleich. URL: <https://www.ids-mannheim.de/fileadmin/gra/texte/zif4.pdf>